

MARITSA
TRAVLOS

MARITSA
TRAVLOS

Κεραμική Γλυπτική / *Ceramics Sculpture*

1990-2017

353

253

753

KA

2α

35α

6α

KK

R.B.

663

630

D.O.C.

700

705

Η έκδοση πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της έκθεσης
«**Μαρίτσα Τραυλού, Κεραμική Γλυπτική 1990-2017**»
Μουσείο Μπενάκη – Πειραιώς 138
5 Οκτωβρίου – 19 Νοεμβρίου 2017

The catalogue was first published on the occasion of the exhibition
“**Maritsa Travlos Ceramics Sculpture 1990-2017**”
Benaki Museum – 138 Pireos st.
5 October – 19 November 2017

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Τάκης Μαυρωτάς

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Άννα Καραπάνου

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Θάλεια Μπίστικα

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
Βασίλης Τσώνης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Θύμιος Πρεσβύτες
Θοδωρής Αναγνωστόπουλος
(Peak publishing)
Μαρία Βαγιοπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Μπάξας Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
Μάντης Ι. & ΥΙΟΙ Ε.Ε.

PUBLICATION

CATALOGUE EDITOR
Takis Mavrotas

GREEK TEXTS EDITING
Anna Karapanou

TRANSLATION
OF ENGLISH TEXTS
Thalia Bisticas

PHOTOGRAPHS
Vassilis Tsonis

ARTISTIC DESIGN
AND LAYOUT
Thymios Presvytis
Thodoris Anagnostopoulos
(Peak publishing)
Maria Vaygourou

PRINTING
Baxas S.A.

BINDING
J. Mandis & Sons

ΕΚΘΕΣΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
Τάκης Μαυρωτάς

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
Πολύνα Κοσμαδάκη

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Peak publishing

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ
Θάλεια Μπίστικα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
Νικολέττα Μέντη

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
Αθηνά Ησαΐα

EXHIBITION

CURATOR
Takis Mavrotas

COORDINATION
Polina Kosmadaki

GRAPHIC DESIGN
Peak publishing

ENGLISH TRANSLATIONS
Thalia Bisticas

COMMUNICATION
Nicoletta Menti

PRESS OFFICE
Athina Isaia

ISBN: 978-960-476-215-6

© Έκδοσης - Publication: 2017 Μουσείο Μπενάκη, Μαρίτσα Τραυλού - Benaki Museum, Maritsa Travlos

© Κειμένων - Texts: Οι συγγραφείς - The authors

© Φωτογραφιών - Photos: Οι φωτογράφοι - The photographers

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ: Κουμπάρη 1 και Βασιλίσσης Σοφίας, 10674 Αθήνα, Τ. 210 - 36 71000

BENAKI MUSEUM: 1 Koumbari street, 10674, Athens, Greece, T. 210 - 36 71000

www.benaki.gr

Απαγορεύεται η ολική ή μερική ανατύπωση, αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του κειμένου ή της εικονογράφησης του βιβλίου χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.
Any unauthorised copying or reprinting of the catalogue without the written consent of the publisher is prohibited.

ΜΟΝΙΜΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ
PERMANENT COMMUNICATION SPONSORS OF THE BENAKI MUSEUM

MARITSA TRAVLOS

Κεραμική Γλυπτική / Ceramics Sculpture

1990-2017

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
Τάκης Μαυρωτάς

CURATOR
Takis Mavrotas

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
BENAKI MUSEUM

*ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΕΝΔΙΑΜΕΣΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
IN-BETWEEN PAGES ARE OMITTED*

ΜΑΡΙΤΣΑ ΤΡΑΥΛΟΥ

Κεραμική Γλυπτική 1990-2017

Η κεραμική τέχνη, με τις πανάρχαιες ρίζες και τη μακρόχρονη παράδοση, συνεχίζει να προκαλεί τους δημιουργούς που επιθυμούν να ξεπεράσουν τα γνωστά όρια και να αρθρώσουν μια νέα αισθητική έκφραση, με ζωντάνια και παλμό. Η κεραμική αποδείχθηκε ο αδιάψευστος μάρτυρας της πολιτιστικής ιδιομορφίας, χρονικά και τοπικά, των διάσπαρτων γεωγραφικά ανθρώπινων ομάδων και κοινωνιών σε όλο τον κόσμο. Στην Ελλάδα, την αρχαϊκή περίοδο, παρουσίασε υψηλά επιτεύγματα τέχνης όπως τα μελανόμορφα αγγεία, ενώ κυρίως από τον 5ο αι. π.Χ. δημιουργήθηκαν τα αξεπέραστα σε κομψότητα και πληρότητα ερυθρόμορφα αγγεία και οι λευκές λήκυθοι τα οποία αποδεικνύουν τη μεγαλοφυΐα και την πνευματικότητα των δημιουργών τους και παράλληλα αναδεικνύουν τη σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, τη ζωή, τον έρωτα και τον θάνατο.

Η παράδοση της ελληνικής κεραμικής συνεχίστηκε αδιάλειπτα στο πέρασμα των αιώνων, επιχειρώντας να γεφυρώσει τη χρηστική της λειτουργία με την ξεχωριστή αισθητική της απόδοση. Η μορφοπλαστική τελειότητα της εφυσωμένης κεραμικής της μεσαιωνικής Κύπρου από τον 13ο έως τον 16ο αιώνα, καθώς και τα κεραμικά των εργαστηρίων των δυτικών παραλίων της Μικράς Ασίας και των νήσων του Αιγαίου από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα μαρτυρούν την πολυσήμαντη αξία της. Στον 20ό αιώνα η καλλιτεχνική κεραμική αναβίωσε από τους μεγάλους εκφραστές της μοντέρνας τέχνης, όπως για παράδειγμα τους Picasso, Matisse, Braque, Chagall, Miro, Rouault και Bonnard μεταξύ άλλων, ενώ στην Ελλάδα από τους Αβραμίδη, Βαλσαμάκη, Τριανταφυλλίδη, Τσολάκο, Βερναδάκη, Καπράλο, Μόραλη, Μαυροΐδη, Φασιανό κ.ά. δίνοντας έμφαση στην ποιητική της πλαστικής χειρονομίας και στη νοηματική φόρτιση του κάθε έργου.

MARITSA TRAVLOS

Ceramics Sculpture 1990-2017

Ceramic art, with its age-old roots and longstanding tradition, continues to pose a challenge to creators who wish to go beyond conventional boundaries and articulate a new form of aesthetic expression with vitality and verve. Ceramics have proven to be the indisputable witness to cultural differentiations of the groups and communities scattered all over the world throughout the ages. In archaic Greece, pottery had great works of art to show for itself, such as the black-figure vessels, while primarily from the 5th century BC onwards it was the red-figure vessels and white *lecythoi* that were unrivaled in elegance and completeness, verifying the genius and spirituality of their creators and highlight, at the same time, peoples relation to God, life, love and death.

The tradition of Greek ceramics continued uninterrupted over the centuries, seeking to bridge the gap between the utility of the object and its aesthetic rendering. The perfect plasticity of medieval Cypriot

glazed ware (13th-16th c.), as well as the ceramics originating from the workshops of the western coast of Asia Minor and the Aegean islands (17th-19th c.), prove how significant it was. Artistic ceramics were revived in the 20th century by the great exponents of modern art, such as Picasso, Matisse, Braque, Chagall, Miro, Rouault and Bonnard; in Greece ceramics were also produced by artists such as Minas Avramidis, Panos Valsamakis, Ira Triantafyllidi, Panos Tsolakos, Eleni Vernadaki, Christos Kapralos, Christina Morali, Yorgos Mavroidis, and Alekos Fasianos, who placed emphasis on the poetry of plastic gesture and the conceptual significance of each work. With their creations, they established new forms of expression, enriching and consolidating the profile and content of modern and contemporary art.

Maritsa Travlos belongs to that group of contemporary artists which prefers to work with innocence and purity, in the silence of

Με τις δημιουργίες τους εδραίωσαν νέους τρόπους έκφρασης, εμπλουτίζοντας και στερεώνοντας τη φυσιογνωμία και το περιεχόμενο της μοντέρνας και της σύγχρονης τέχνης.

Η Μαρίτσα Τραυλού ανήκει στην ομάδα εκείνων των σύγχρονων καλλιτεχνών που προτιμά να εργάζεται, με αγνότητα και καθαρότητα, περισσότερο με τη σιωπή του ατελιέ, αποφεύγοντας συστηματικά τη δημοσιοποίηση του έργου της. Έτσι τώρα, ύστερα από πολλά χρόνια επίπονης και ακατάπαυστης άσκησης, εκθέτει για πρώτη φορά στο Μουσείο Μπενάκη πεντακόσιες και πλέον, μικρές και μεγάλες γλυπτικές φόρμες από χρωματισμένη μάζα πορσελάνης, στους 1250° έως 1260° C, που σε ενόπτες ολοκληρώνουν τις ευφάνταστες εγκαταστάσεις της. Η ίδια, βέβαια, γνωρίζει ότι κάθε μεγάλη εγκατάσταση απαιτεί ικανότητα και πείρα για τη συνθετική και τη χρωματική της ολοκλήρωση, την ισορροπία και τη ρυθμική σχηματοποίηση της τελικής εικόνας, όπως η τωρινή της μεγάλη εγκατάσταση στο Μουσείο Μπενάκη, με τα 120 αιωρούμενα ψάρια από πορσελάνη. Με τόλη και φαντασία έχει δουλέψει με έντονα χρώματα, που αντανακλούν τη λαμπερή ποιότητα των εναλλαγών του φωτός, εστιάζοντας την προσοχή της στην αρμονική και ισορροπημένη ανάπτυξη της εγκατάστασης με τις οριζόντιες κατευθύνσεις,

δημιουργώντας μια ξεχωριστή πρωτόφαντη ατμόσφαιρα. Η επαναλαμβανόμενη ρυθμικά τρισδιάστατη φόρμα του ψαριού, με τα έντονα και τονισμένα μάτια, φανερώνει την πίστη της απέναντι στο μεγαλείο της αξεπέραστης ομορφιάς της φύσης, ενώ η οριζόντια ανάπτυξη της σύνθεσης υποδηλώνει την ελευθερία του θεατή να αισθανθεί την κίνηση και τον παλμό τους, όπως το φύσημα του ανέμου. Η υπαινικτική εν δυνάμει αυτή κίνηση πολλαπλασιάζει τις ερμηνευτικές προσεγγίσεις της όλης εγκατάστασης που επιβάλλεται στον χώρο, αποκαλύπτοντας τα στοιχεία που άμεσα την απασχολούν: το φως, ο όγκος, η κίνηση, το χρώμα, η παραστατική ακρίβεια, η αίσθηση της αρμονίας.

Η θάλασσα και το απέραντο πέλαγος, εξάλλου, αποτελούν την αστείρευτη πηγή της δημιουργικής της δράσης. Η Τραυλού για περίπου τριάντα χρόνια δουλεύει με επίπονες τεχνικές της κεραμικής για την ολοκλήρωση του οραματικού της κόσμου. Οι πολύχρωμες δημιουργίες της, δυναμικές και στέρεες, κυρίως από πορσελάνη και συγκριτικά λιγότερο με γκρε (stoneware), είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την οπτική πραγματικότητα, τον κόσμο τον μικρό, τον μέγα. Τα τρισδιάστατα κεραμικά της «Ψάρια», όπως και οι υποβλητικοί της «Αχινοί» μας μεταφέρουν στη μαγεία της σι-

the studio, systematically avoiding publicity. So now for the first time, at the Benaki Museum, after many years of arduous and unrelenting exercise, she is exhibiting more than 500 small and large sculpted forms made of colored porcelain, fired at 1250-1260°C, grouped in thematic units that fill out her imaginative installations. The artist herself realizes, of course, that every large-scale installation demands skill and experience for it to be compositionally and chromatically complete, and to balance and rhythmically shape the final image, as is the case for her large installation at the Benaki Museum of 120 dangling porcelain fish.

With daring and imagination, she has worked with intense colors, which reflect the shining quality of the play of light, focusing on the harmonious and balanced development of the installation with its horizontal lines, creating an unprecedented unique atmosphere. The rhythmically repeated three-dimensional form of the fish, with their intense and accentuated eyes, reveals Travlos's faith in the grandeur of nature's unsurpassable beauty, while the hor-

izontal development of the installation bespeaks the viewer's freedom to feel the movement and the pulse of the fish, like the breeze of the wind. This hinted, potential movement multiplies the interpretational approaches to the work, which dominates the space, revealing the elements that occupy Travlos: light, volume, movement, color, representational precision and the sense of harmony.

The vast sea is, after all, the inexhaustible source of her creativity. For more than thirty years, Travlos has been using the painstaking techniques of ceramics to bring her visionary world to fruition. Her colorful creations, dynamic and solid, made mostly of porcelain—but not excluding the comparatively fewer stoneware pieces—are inextricably intertwined with visual reality, with both the microcosm and the macrocosm. Her three-dimensional ceramics, entitled *Fish*, as well as her evocative *Sea Urchins*, transport us to the magical silence of the sea depths. The ceramist is enchanted by the sea's mute attraction and colorful charm, its very essence and fathomless depths. Her porcelain forms, though autonomous in form, are

ωπής του βυθού. Η κεραμίστρια μαγεύεται από το βουβό του θέλγητρο και τη χρωματική του γοητεία, το είναι και το απύθμενο βάθος του. Οι πορσελάνινες φόρμες της, αν και αυτόνομες, αναπτύσσονται πάντα σε σειρές παρουσιάζοντας έναν κόσμο ομοειδών αντικειμένων, που κανένα, όμως, δεν είναι ίδιο με το άλλο. Η επανάληψη αυτή κορυφώνει το νοηματικό βάρος της κάθε εγκατάστασης, αποκαλύπτοντας την αγωνία της για την τελική έκφραση της εικόνας, την ύλη και τις ματιές. Στις εγκαταστάσεις της με τα λεπτεπίλεπτα σμήνη ψαριών, μέσα από την κίνησή τους, ζωντανεύει την αίσθηση της αιώνιας ζωής, την αίσθηση μιας συνεχούς κίνησης και ανέλιξης. Πρόκειται για έργα με δυνατή αίσθηση υφής και χρώματος, σύνθεσης και πύκνωσης, έντασης και ακρίβειας, απέναντι στο μεγαλείο της φύσης. Ο εκλεπτυσμένος σχεδιασμός τους, το επιδέξιο φινιρίσμα, η επινοητικότητα στην αξιοποίηση νέων μεθόδων επίλυσης τεχνικών προβλημάτων, ενισχύουν την κομψότητα και τη ρυθμική τους ζωντάνια. Οι περιγραφικές λεπτομέρειες στο κάθε ψάρι ή στον κάθε ακινό, από μόνες τους μπορούν να χαρακτηρίσουν το έργο και να ενεργοποιήσουν όλη την επιφάνειά του. Όλα της τα έργα είναι πλασμένα με απίστευτη μεστότητα και ακρίβεια, σαν να είσαι αντιμετώπος με μια ιδιότυπη, περίοπτη πρόταση

always arranged in rows, depicting a world of similar objects, none of which, however, are identical. This repetition stresses the conceptual meaning of each installation, revealing her concern for the final rendering of the image, the material and the texture. With the movement in her installations of delicate schools of fish, she brings to life the sense of eternity, the sense of constant motion and development. These are works with a strong sense of texture and color, of composition and density, of intensity and precision, in the face of nature's grandeur. Their refined design, the skilful finishing, and the resourcefulness in taking advantage of new methods of solving technical problems all fortify their elegance and rhythmic vitality. The descriptive details in every fish or every sea urchin alone can define the work and energize the whole surface. All Travlos's works are created with incredible pithiness, as if you are standing before a singular and salient painting proposal. For millennia the fish has been a religious symbol. In fact, the word *delphos* in ancient Greek meant both fish and womb. In addition, the Egyptian goddess Isis

ζωγραφικής. Το ψάρι για χιλιετίες υπήρξε σύμβολο θρησκευτικό και η λέξη “Δέλφος”, στην αρχαία Ελλάδα σήμαινε ταυτόχρονα ψάρι και μήτρα. Ενώ η θεά Ίσιδα στην Αίγυπτο ήταν γνωστή και ως «μεγάλο ψάρι της αβύσσου», η μεγάλη μητέρα Guan Yin στην Κίνα απεικονίστηκε αρκετές φορές να στέκεται επάνω σε ψάρι. Στον χριστιανισμό αποτελεί σύμβολο ζωής «των αποκεκαλυμμένων θείων αληθειών» και εγκρύπτει πολλά νοήματα. Βασικό χαρακτηριστικό των ψαριών της Τραυλού είναι η δύναμη της φόρμας και το χρώμα που παραμένει έντονο και ζωηρό, λαμπερό και ζωντανό.

Η Τραυλού, αισιόδοξη και τολμηρή, δημιουργεί τον δικό της κόσμο. Δουλεύει πάντα με μια τεράστια παλέτα λαμπερών χρωμάτων, εμφυσώντας στις δημιουργίες της την ψυχή και την πνοή της Ελλάδας. Η διαφάνεια και το φως αποτελούν κυρίαρχο γνώρισμα της δουλειάς της, όπως και η επιδεξιότητά της να τοποθετεί αρμονικά, θαρρείς σαν να δουλεύει με ψηφίδες το ένα χρώμα δίπλα στο άλλο. Παράλληλα, ελέγχει σχολαστικά όλα τα διαδοχικά επίπεδα επεξεργασίας, αποφεύγοντας ανεπιθύμητες ρωγμές από συστολές και διαστολές, για να οδηγηθεί ύστερα από επάλληλα τριψήματα και λεπτεπίλεπτα φινιρίσματα στο τελικό της αποτέλεσμα. Οι φόρμες της αντιπαρατίθενται σε ενόπτες,

was also known as “The Great Fish of the Abyss”, while the Great Mother Guan Yin in China was at times depicted standing on a fish. In Christianity, the fish is the symbol of the life of “revealed divine truths” and conceals many meanings. The basic characteristic of Travlos's fish are the strength of form and the color that remains intense and vivid, bright and alive.

Optimistic and daring, Travlos creates her own world. She always works with a huge palette of vibrant colors, suffusing her creations with the heart and soul of Greece. Translucency and light are the main features of her oeuvre as also is her skill in juxtaposing them harmoniously, as if she is working with mosaic tiles, placing one color next to the other. At the same time, she meticulously controls all the successive processing stages, avoiding the undesired cracks from the contractions and expansions, to be led, after much sanding and delicate finishings, to the final outcome. Her forms are grouped in thematic units, each time composing with care and precision an environment with a unique pulse. Nothing in her

συνθέτοντας κάθε φορά με προσοχή και ακρίβεια ένα περιβάλλον με ξεχωριστό παλμό. Τίποτα στη δουλειά της δεν γίνεται τυχαία και μια στοχαστική θεώρηση ενώνει τα πάντα, σαν να ακολουθεί τη χριστιανική ρήση «χοῦς εἶ καί εἰς χοῦν ἀπελεύσει» (Γένεσις Γ΄, 17-19). Έτσι, η αισθαντικότητα της πλαστικής χειρονομίας και η βαθιά γνώση της χρήσης του πηλού σηματοδοτούν το γνώριμο ύφος της και ορίζουν τη θέση της στην πορεία της σύγχρονης ελληνικής κεραμικής. Παράλληλα πλουτίζει το έργο της με τους κεραμικούς δισδιάστατους πίνακές της, με τα έντονα χρώματα και την αφαιρετική διατύπωση μαζί με τα λιγοστά παραστατικά τοπία, τα οποία ανακαλούν τα λόγια του ποιητή «τη θάλασσα, τη θάλασσα ποιος θα μπορέσει να την εξαντλήσει...». Θεματολογική εξαίρεση σε αυτή την ενότητα αποτελεί το «Πορτρέτο της Μαρίας» με έμφαση στα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά της νεαρής κοπέλας και την απόδοση της εκφραστικής δύναμης των ματιών της, της γαλήνης και της ηρεμίας, σαν να αντανakλά την αθωότητα της ψυχής της. Έργα που σε πείθουν ότι η κεραμίστρια σε όλη της τη διαδρομή, χωρίς εξάρσεις, με στοχαστική ηρεμία και εσωτερίκευση, αναζήτησε με μέτρο το νόημα του ορατού κόσμου.

Η Τραυλού γνωρίζει καλά τη δομή των μεγάλων αρχιτεκτονικών χώρων και δεν διστάζει να επέμβει σε αυτούς, άλλοτε με επιβλητικά κεραμικά φωτιστικά και άλλοτε με τεράστιες επιτοίχιες συνθέσεις. Σε αυτές τις μνημειακές σε διαστάσεις παρεμβάσεις της δικαιώνονται οι κόποι, οι προσωπικές τεχνικές της κατακτήσεις και ο οραματικός της κόσμος. Με άνεση και δεξιοτεχνία καταφέρνει στα μνημειακά σε διαστάσεις επιτοίχια έργα της να ισορροπεί τους όγκους με το στέρεο και μελετημένο τους σχέδιο, τους λιτούς και γερά διαρθρωμένους όγκους. Πλάθει τις φόρμες της με κέφι, χωρίς διακοσμητική παρόρμηση και αυθαίρετα σχήματα, αφού εκείνο που την απασχολεί είναι η ουσία της πραγματικότητας. Η ίδια ενδιαφέρεται άμεσα για το νόημα της δουλειάς της και της προβολής της μέσα στον χώρο. Γνωρίζει βέβαια πολύ καλά ότι ο φυσικός περίγυρος στην Ελλάδα είναι τόσο όμορφος πλαστικά, που αποσπά το βλέμμα μας περισσότερο προς τα έξω, προς την αζεπέραστη ομορφιά του τοπίου και λιγότερο προς τον εσωτερικό χώρο. Έτσι, επιχειρεί να κατακτήσει μια αρμονική σύνθεση ανάμεσα στο μέσα και το έξω, χωρίς να προσπερνάει το γεγονός ότι η κεραμική είναι μια απαιτητική χειρωνακτική τέχνη, μια επίπονη δουλειά με πολλές απροσδόκη-

work is accidental and a reflective stance unites everything as if she is following the Christian phrase “for dust you are and to dust you will return” (Genesis 3:17-18). Therefore, the sensuality of the plastic gesture and her profound knowledge of using clay signal her familiar style and define her position in the development of contemporary Greek ceramics. At the same time, she enriches her work with her ceramic two-dimensional paintings, with intense colors and abstract style along with her few representational seascapes, which remind one of the words of the poet Giorgos Seferis “The sea, the sea, who will be able to drain it dry?” An exception to the aquatic theme is *Portrait of Marianna*, stressing the individual characteristics of the young girl and rendering the expressive power of her eyes, the serenity and calm, as if reflecting the innocence of her soul. These are works that convince the beholder that throughout her career the ceramist, without exaltations, with ruminative calmness, internalization, and moderation, sought the meaning of the visible world.

Travlos is no stranger to the structure of large architectural spaces and does not hesitate to intervene in them, at times with imposing ceramic light fixtures and at others with gigantic wall art. In these monumental works, her efforts, personal techniques, conquests and visionary world are justified. With ease and virtuosity she manages in her monumental in dimension compositions to balance the volumes with her solid and studied design, and her frugal and strongly structured shapes. She molds her forms with gusto, without falling prey to decorative impulses and arbitrary shapes, since what she doggedly seeks is the essence of reality. She is directly concerned with the meaning of her work and its presentation in space. She is, of course, well aware that the natural surroundings in Greece are so plastically beautiful that it diverts our gaze outwards, towards the unsurpassable beauty of the landscape, and less inwards. Yet, she attempts to strike a harmonious synthesis of the inner and the outer. Not to mention that ceramics is a demanding manual art, a painful job with many unexpected surprises because of the way high temperatures

τες εκπλήξεις από τη συμπεριφορά της θερμοκρασίας στην ευαίσθητη ύλη της πορσελάνης και του stoneware, τη λάμψη των χρωμάτων και την υφή του κάθε έργου.

Η αλήθεια της όρασης και η ειλικρίνεια της απόδοσης των εντυπώσεων αποτελούν γνώριμα στοιχεία του έργου της. Οικειποιείται κλασικά και μοντέρνα στοιχεία, χωρίς να μιμείται, αλλά αφομοιώνοντας ό,τι της χρειάζεται για την ανανέωση των εκφραστικών της μέσων. Επίσης, την απασχολεί ο ρυθμός στα επιτοίχια ανάγλυφα που δημιουργεί με τρόπο εσωτερικό, αποφεύγοντας προσεκτικά επαναλήψεις και φλυαρίες, με ασκητική χρωματική σταθερότητα και προσεγμένη ματιέρα, όπως στο μεγάλο επιτοίχιο εξωτερικού χώρου στην Κηφισιά (σελίδες 150-151). Αυτή η μεστή πλαστική της σύλληψη με τις λιτές μορφές, ταιριασμένες απόλυτα στη γενική δομή της σύνθεσης, φανερώνει μια άλλη πλευρά του έργου της, καθώς από τις αυτόνομες φόρμες προχωράει σε μια μνημειακή φρίζα με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Οι φιγούρες χάνουν τα ατομικά προσωπικά τους στοιχεία, θαρρείς, δίνοντας προτεραιότητα στη δύναμη της ζωής ως διαρκή και αναλλοίωτη ουσία της πραγματικότητας. Έτσι, με ελευθερία και συνέπεια έρχεται αντιμέτωπη με το σύμπαν, προσπερνώντας τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Οι φωτεινές κεραμικές δημιουργίες της Τραυλού δεν κουράζουν από την επαναληπτικότητα τους, αφού καμία περίοπτη κεραμική φόρμα δεν είναι όμοια με την άλλη, και καθεμία ξεχωριστά κουβαλάει έναν ολόκληρο κόσμο εικόνων, από το πέταγμα των μελισσών και των πεταλούδων μέχρι την κίνηση των ψαριών. Ταυτόχρονα, ενδυναμώνουν την υπόστασή τους μέσα από ένα σχεδόν θολό χρυσαφένιο φως, που σε παραπέμπει στις φλόγες των κεριών ή του καντηλιού. Το φως, τα χρώματα και τα σχήματα ανασυνθέτουν εντυπώσεις. Η Τραυλού γνωρίζει ότι δεν αρκεί η εμπειρία, αλλά η σωστή αξιοποίηση της γνώσης με την πείρα για να φτάσει ένας δημιουργός σε ένα αποτέλεσμα αισθητικής κατάληξης που να πείθει για τις αδιαπραγμάτευτες αξίες του. Πρόκειται για δυναμικές φόρμες λειτουργιών ζωής, με ιδιαίτερο ύφος και ποιότητα, ενταγμένες στον ελληνικό χώρο. Οι φωτεινές αυτές χρωματικές φόρμες, με έμπνευση και ευρηματικότητα, προκαλούν τον διάλογο ανάμεσα στο πραγματικό και το φανταστικό, διευρύνοντας τη σχέση του ηλεκτρικού φωτός με την κεραμική και τον χώρο.

Η Τραυλού, με σταθερότητα και συνέπεια, έχει συναίσθηση της αποστολής της. Συχνά δε επαναλαμβάνει «Η πορσελάνη έχει πάντα μνήμη». Έτσι, δημιουργεί έργα που η τεχνική τους απόδοση υπακούει σε μια

affect the sensitive materials of porcelain and stoneware, the gleam of the colors and the texture of each work.

Truth of vision and sincerity in conveying impressions are familiar features of her work. She appropriates classic and modern elements without mimicking them, but assimilates what she needs to renew her expressive means. In addition, she is persistently concerned with rhythm in her relief wall paintings, which she creates in an internalized way, carefully avoiding repetition and verbosity, with ascetic chromatic steadfastness and attention to texture, as in the large outdoor ceramic wall in the Athens suburb of Kifissia (pp. 150-151). Her dense plastic conception with frugal forms, absolutely suited to the general structure of the composition, reveals another side of her work since from autonomous forms she proceeds to a monumental anthropocentric frieze. Figures lose their individual features, as if they are yielding to the force of life as a constant and unalterable essence of reality. Thus, she freely and consistently confronts the universe, bypassing the particular point in time.

Travlos's ceramic light fixtures do not bore the viewer with repetition, since no ceramic form is identical to another and each one separately bears with it a whole world of images, ranging from the flight of bees and butterflies to swimming fish. At the same time, their substance is reinforced by an almost milky golden light reminiscent of candlelight. Light, colors and shapes recreate impressions. Travlos knows that experience is not enough; what is needed is correctly exploiting knowledge through experience so that a creator can arrive at an aesthetic result that convinces the beholder of its unnegotiable worth. These are dynamic forms of life's everyday functions, crafted with special style and superior quality, smoothly integrating with the Greek surroundings. These colorful light fixtures, inspired and inventive, invite a dialogue between the real and the fantastical, expanding the relationship of electric light with ceramics and space itself.

Travlos is conscious of her mission, which she carries out with steadfastness and conscientiousness. She often says, "Porcelain always remembers." And so, she creates works whose technical rendering

βαθιά εσωτερική πειθαρχία και όχι σε μια τεχνική ευκολία πείρας. Ακατάβλητη και ανανεωτική, εκφράζει διαρκώς με ειλικρίνεια αυτό που αισθάνεται, την ομορφιά του κόσμου και την κρυμμένη του αγιοσύνη. Τα έργα της βασίζονται στο μέτρο, την ισορροπία των λαμπερών και ζωντανών χρωμάτων που γεμίζουν φως και εκπέμπουν μια θελκτική ακτινοβολία, την αρμονία με τον άνθρωπο και την ανθρώπινη υπόστασή του, παρόλο που συνειδητά –αν και απουσιάζει η μορφή του– η παρουσία του παραμένει αισθητή. Συνειδητά υποστηρίζει ότι στη ζωή όλα τα πράγματα ακολουθούν μια κυκλική πορεία και ότι οι άνθρωποι περιμένουν, άλλοτε την εποχή της καρποφορίας, και άλλοτε της συγκομιδής. Έτσι, στο μεγάλο μνημειακό καθρέφτη από stoneware (σελ. 152-153) ένα πλήθος μορφών αποκαλύπτει την ανθρωπογεωγραφία της καθημερινής ζωής, με πολλές φιγούρες από πολύχρωμα σμάλτα που αντανakλούν την αίσθηση ότι στην τέχνη δεν γερνάει κανένας. Το τεράστιο πλήθος των λαμπρόχρωμων μορφών, περιμετρικά της επιφάνειας του καθρέφτη, χαρακτηρίζεται από απίθανη ζωτικότητα, απεριόριστη ποικιλία εκφράσεων και κινήσεων σαν να πρόκειται για «πρόσωπα που μιλάνε». Ο καθρέφτης την απασχόλησε για πολλά χρό-

νια με τα μεταφυσικά και τα υπαρξιακά ερωτήματα που προκαλεί, ίσως αντιμετωπίζοντάς τον και ως μέσο ικανό να βοηθήσει κάποιον στο να αυτοανακαλυφθεί. Μικρότεροι σε διαστάσεις καθρέφτες (σελ. 154-155) συμπληρώνουν αυτή την ενότητα της δουλειάς της, δανειζόμενοι στοιχεία από τον κόσμο του βυθού, πλασμένοι και αυτοί από stoneware και με ασκητική μονοχρωματική διάθεση. Η κεραμική της μιλά με φόρμες που είναι καμωμένες να σημαίνουν, όχι μόνον την παρουσία τους, αλλά την ουσία τους μέσα στον χώρο, τον χρόνο, την επιθυμία. Με την κεραμική της ούτε εξηγεί ούτε περιγράφει, αλλά συνοψίζει και φανερώνει τις δικές της εμπειρίες, την αγάπη της για το ορατό, το φως και τη διαφάνεια. Η πίστη και η αγάπη της για τον άνθρωπο και την τέχνη, ίσως εκφράζει μια πράξη εύνοιας προς τη ζωή. Και η τέχνη παραμένει ένας αλάθητος καθρέφτης που αντικατοπτρίζει την αλήθεια και την αντανakλά ή τη διοχετεύει ξανά σε αυτή.

Ο μεγάλος ανανεωτής της ελληνικής γλυπτικής, Χρήστος Καπράλος, συχνά έλεγε: «Παραγγελίες σίγουρα έχω πολλές, που δεν μου εξασφαλίζουν όμως κέρδη, αφού τις δίνω εγώ ο ίδιος στον εαυτό μου». Κάθε δημιουργός

obeys a deeper inner discipline and not the ease of the hand experienced in technique. Indomitable and refreshing, she continually expresses what she feels with sincerity: the beauty of the world and its hidden holiness. Her works are based on moderation, the balance of bright and vivid colors that fill with light and emit an attractive radiance, and the harmony with humankind and its human essence; although the human form is missing, its presence is felt. She consciously maintains that in life all things are part of a cycle and that, at times, people await the season of sowing and, at others, the season of reaping. To wit, in a monumental stoneware mirror (pp. 152-153) a plethora of forms reveals the human geography of everyday life with figures in multi-colored enamel, which hint that in art no one ever grows old. The huge crowd of brightly colored forms, around the edges of the mirror is characterized by incredible vivacity, boundless expressions and gestures, as if they were “people that speak”. In fact, the mirror, as an object in itself, has occupied the artist for many years with all the metaphysical and existential questions it

provokes, perhaps because she also considers it a means that enables self-discovery. Smaller-scale mirrors (pp. 154-155) add to this thematic unity, borrowing elements from the sea world, also made of stoneware in an ascetic monochromatic mood. Her ceramics speak through forms made to signal not only their presence but also their essence in time, space and desire. Her ceramics neither explain nor describe, but rather summarize and reveal the artist’s own experiences, her love of the visual, of light and of translucency. Her faith in and love for humankind and art perhaps expresses an act of grace towards life. And art is the infallible mirror that reflects the truth and throws it back.

The great reformer of Greek ceramics, Christos Kapralos, often said, “I definitely have many commissions, which do not, however, bring me a profit, since I usually give them to myself.” All creators who respect art devote themselves to it with all their might, revealing their own personal truths. From the early ‘90s Travlos has worked ceaselessly with clay in her studio in Aphidnes, with the tireless

που σέβεται την τέχνη αφιερώνεται με όλες του τις δυνάμεις, αποκαλύπτοντας της δικές του προσωπικές αλήθειες. Η Τραυλού από τις αρχές περίπου του 1990 δουλεύει ακατάπαυστα με τον ππλό στο ατελιέ της στις Αφίδνες, έχοντας κοντά της τους ακούραστους και εμπνευσμένους κεραμίστες Φώτη Λύκο και Κώστα Παπαδημητρίου. Εκείνο που την απασχολεί είναι η ουσία της πραγματικότητας, το καθαρό δυνατό χρώμα που αναδεικνύει τις αξίες της ζωγραφικότητας, και ταυτόχρονα το καλό σχέδιο που αναδεικνύει την ουσία της φόρμας. Η δυναμική της ιδιοσυγκρασία την κάνει να μην φοβάται να αναμετρηθεί με απλά θέματα. Έτσι, με χιουμοριστική και διακοσμητική διάθεση, με μαστοριά και γρηγοράδα, δημιουργεί τα δικά της χρηστικά αντικείμενα για το αλάτι και το πιπέρι «τα ζεύγη των βατράχων» (σελ. 66-67, 82-97) και «τα ζεύγη των ακινών» (σελ. 160-171), προσδίδοντάς τους μέσα από την έντονη πολυχρωμία τους μια αυθόρμητη και ελκυστική χάρη. Το γέλιο και η χαρά, η άλλη όψη της πραγματικότητας, σαν μια ακτίδα απέναντι στην αυτοτελή δικαίωση της ζωής.

Η ελληνική κεραμική και η κεραμική της Άπω Ανατολής, της δίδαξαν την αξία της χρηστικότητας και της αισθητικής, του ρυθμού και της αρμονίας, της γοητείας του ππλού. Η πολύμορφη και πολύπλευρη

αυτή τέχνη την φέρνει συνεχώς αντιμέτωπη με την τέχνη των προγόνων της: με το πνεύμα, το ιδεώδες και τις άφθαρτες αξίες της, το νόημα του ωραίου και του καλού. Περίπου τριάντα χρόνια ζει ανάμεσα στον ππλό και τα καμίνια, αντιμετωπίζοντας με σεβασμό το άχρονο υλικό της που παλεύει με την ευθραυστότητα για να κερδίσει την αιωνιότητα. Δουλεύει ακατάπαυστα με πάθος και πείσμα, δίνοντας προβάδισμα στη έρευνα, τον πειραματισμό, τον μετασχηματισμό της ύλης και τη διαφάνεια. Η πορσελάνη, το διαδομένο αυτό βιομηχανικό και βιοτεχνικό υλικό, στα χέρια της αποκτά καλλιτεχνική υπόσταση, αφού η λεπτόκοκκη και απαλή της υφή εξυπηρετούν άμεσα τις οραματικές της προσδοκίες.

Η κεραμική για την Τραυλού δεν είναι τεχνική αλλά τέχνη, μια διαρκής πυρετική πάλη του πραγματικού με το φανταστικό, της αρμονικής συνύπαρξης της γλυπτικής με τη ζωγραφική, της αισιόδοξης ενατένισης της ζωής, της χαράς και της ελπίδας.

Τάκης Μαυρωτάς

Διευθυντής Εικαστικού Προγράμματος

Ιδρύματος Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β & Μ Θεοχαράκη

and inspired ceramists Fotis Lykos and Kostas Papadimitriou at her side. What concerns her is the essence of reality, the clean, strong color that highlights the values of painterliness and, at the same time, good design that highlights the essence of form. Her dynamic personality keeps her from being afraid to tackle simple themes. Thus, with a sense of humor and a decorative tendency, with mastery and swiftness, she creates her own useful objects, like the *Pair of Frogs* (pp. 66-67, 82-97) and the *Pair of Sea Urchins* (pp. 160-171) salt and pepper shakers, lending them spontaneous and attractive grace through their kaleidoscopic colors. Laughter and joy, the other side of reality, are like a ray of light in the self-contained confirmation of life.

Greek and Far Eastern ceramics have taught Travlos the value of usefulness and aesthetics, of the rhythm and harmony of the charm of clay. This multi-form and multi-faceted art continually brings her up against the art of her ancestors: with the spirit, the ideal and its indestructible values, with the meaning of the beautiful and the

good. For about thirty years she has lived surrounded by clay and kilns, showing respect for this timeless material that battles with fragility to earn a place in eternity. She works ceaselessly with passion and determination, giving precedence to research, experimentation, the transformation of matter and translucency. In her hands, porcelain—this widespread industrial material—acquires artistic substance since its fine grain and smooth texture directly serve her visionary expectations.

Ceramics, for Travlos, are not a craft, but an art; they are the continual, feverish battle between the real and the imaginary, the harmonious symbiosis of sculpture and painting, the optimistic exploration of life, joy and hope.

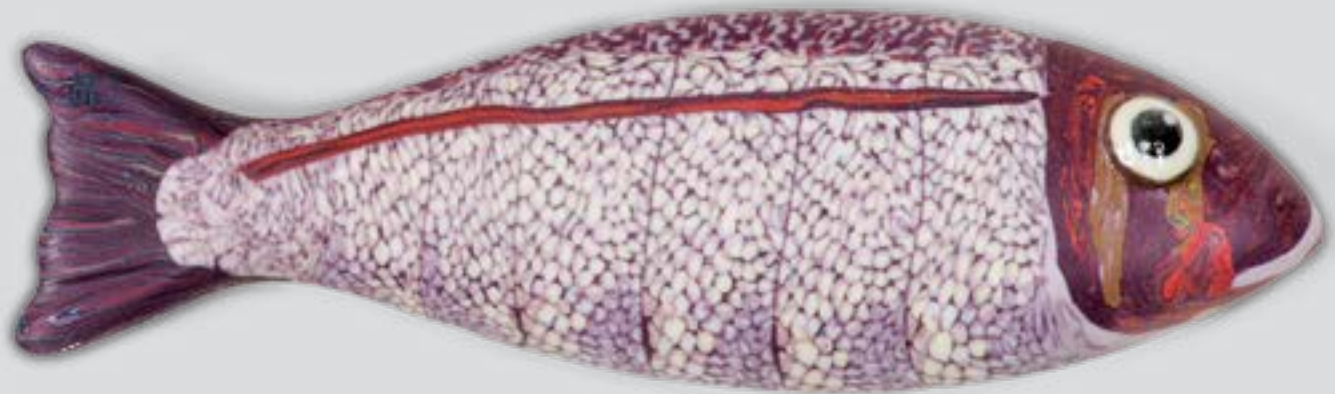
Takis Mavrotas

Visual Arts Director

B. & M. Theocharakis Foundation for the Fine Arts and Music

Translated from Greek by Thalia Bisticas

*ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΕΝΔΙΑΜΕΣΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
IN-BETWEEN PAGES ARE OMITTED*

Ασχολήθηκα με τη ζωγραφική από τα είκοσί μου χρόνια.

Αργότερα, περίπου στις αρχές του 1990, έπιασα για πρώτη φορά στα χέρια μου τον πηλό, τον οποίο αντιλήφθηκα ως χρωματιστή ύλη, συνέχεια της ζωγραφικής μου. Η τέχνη από τότε παραμένει συνειδητά πολύτιμη επιλογή μου. Μετά τις πολύχρονες σπουδές στη ζωγραφική και την κεραμική καθώς και τις επάλληλες επισκέψεις μου σε πολλά μεγάλα μουσεία της Ευρώπης και της Αμερικής, δημιούργησα το δικό μου εργαστήριο, το καταφύγιο της δράσης μου, στις Αφίδνες. Εκεί χρόνια τώρα δουλεύω κυρίως με την ύλη της πορσελάνης, σε υψηλή θερμοκρασία. Τα θέματά μου έχουν άμεση σχέση με τη φύση και το αζεπέραστο μεγαλείο της.

I have been painting since I was twenty years old. Later, around the early 1990s, for the first time I started experimenting with clay, which I perceived as a color medium, an extension of my painting so to speak. Since then, art has remained my conscious and precious choice of occupation. After many years of studying painting and ceramics, and my continuous visits to the many great museums of Europe and America, I set up my own studio in the town of Aphidnes on the outskirts of Athens; it was my getaway where I could get on with my art. For years now I have been working there with high-fired porcelain. My themes are directly gleaned from nature and its unsurpassable grandeur.

Ο πατέρας μου ήταν εκείνος που με δίδαξε τις ουσιαστικές αλήθειες της ζωής και της τέχνης. Ένας σπουδαίος άνθρωπος, ο οποίος στα έξι μου χρόνια απρόσμενα έφερε ένα πιάνο στο σπίτι και με οδήγησε στον κόσμο της μουσικής, εξάλλου ήταν μανιώδης με την τέχνη. Εκείνος μου πήρε τα πρώτα χρώματα, παρακινώντας με να σχεδιάσω και να ζωγραφίσω με όποιες δυνάμεις είχα. Ήταν μηχανολόγος περιελκτικής και τον θεωρούσαν μοναδικό στο να λύνει δύσκολα μηχανολογικά προβλήματα. Ήταν παθιασμένος με την οικογένειά του, μα και τόσο αυστηρός στην κριτική του, που κάθε φορά που του έδειχνα κάτι που έφτιαχνα, μου έλεγε «ναι, εδώ πρέπει να γίνει καλύτερο...».

My father was the one who taught me the essential truths of life and art. He was a great man, who, unexpectedly, brought home a piano one day when I was six, initiating me into the world of music. After all, he loved the arts. He is the one who brought me my first paints and urged me to sketch and paint whatever I could. As a mechanical engineer that he was, he was considered unbeatable at solving difficult mechanical problems. He was also passionate about his family, but so very stern with his criticism. Every time I showed him something I had made, he would say, “Yes, but here you have to fix this...”

I was born in the Athens suburb of Moschato, near the seaside

Γεννήθηκα επάνω στη θάλασσα του Μοσχάτου, σε μια ατελείωτη παραλία με άμμο, όπου υπήρχε το «Ακταίον», στο Νέο Φάληρο, οι Τζιτζιφιές του Τσιτσάνη, του Παπαϊωάννου, της Νίνου και της Μπέλλου. Όλες αυτές οι εικόνες ορίζουν το έργο μου και όταν το χέρι μου πάει να κάνει κάτι, πηγαίνει πάντα προς τα εκεί. Η δουλειά μου εδώ και τριάντα χρόνια είναι οι μνήμες και η αγάπη μου για τον κόσμο. Η ίδια η κεραμική, εξάλλου, έχει μνήμη και αυτήν της την αλήθεια κρατώ ιερή στη ζωή μου.

Θέλω θερμά να ευχαριστήσω όλους όσους μου συμπαραστάθηκαν και με παρακίνησαν στο να πρωτοπαρουσιάσω τη δουλειά μου: το Μουσείο Μπενάκη και τη Διοικητική του Επιτροπή, τους Άγγελο Δελιβορριά,

Γιώργη Μαγγίνη, Ειρήνη Γερούλανου, Πολύνα Κοσμαδάκη, Δημήτρη Αρβανιτάκη, Νικολέττα Μέντη. Επίσης τους Τάκη Μαυρωτά, Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, Νίκο Ναυρίδη, Κατερίνα Αποστολίδου, Φώτη Λύκο, Κώστα Παπαδημητρίου, Θύμιο Πρεσβύτη, Θοδωρή Αναγνωστόπουλο, Μαρία Βαγιοπούλου, Βασίλη Τσώνη και τους αγγέλους της ζωής μου, τη Μελίνα και τη Μαριάννα.

Την έκθεση αφιερώνω στη μνήμη του συζύγου μου, Νίκου, που στήριζε σε όλη μας τη ζωή την κάθε μου προσπάθεια στο να μπορέσω να πλάσω με τον πηλό τα όνειρα και τις επιθυμίες μου.

Μαρίτσα Τραυλού

with its endless sandy beach, where you could find the Aktaion in the Neo Faliro suburb, the Tzitzifies area where Vasilis Tsitsanis and Yannis Papaioannou, Marika Ninou and Sotiria Bellou played *rembetika* music so long ago. All these images define my work and when my hand goes to do something, it inevitably reaches in that direction. For thirty some years, my work has been my memories of and fondness for this world. Ceramics, after all, carries memories and it this truth that I hold sacred in my life.

I would like to warmly thank all those who have stood by my side and urged me to exhibit my work: the Benaki Museum and its Board of Trustees, Angelos Delivorias, George Manginis, Irene

Geroulanou, Polina Kosmadaki, Dimitris Arvanitakis, Nicoletta Menti, Marina Lambraki-Plaka, Nikos Navrides, Takis Mavrotas, Katerina Apostolidou, Fotis Lykos, Kostas Papadimitriou, Thy-mios Presvytis, Thodoris Anagnostopoulos, Maria Vayiopolou, Vasilis Tsonis, and the angels in my life, Melina and Marianna.

I dedicate this exhibition to the memory of my late husband Nikos, who supported my every endeavor throughout our lives so that I could mold my dreams and desires with clay.

Maritsa Travlos

Translated from Greek by Thalia Bisticas

to take 85/6000 of the ap' map from
 213
 to take 85/6000 of the ap' map from
 to take 85/6000 of the ap' map from
 to take 85/6000 of the ap' map from
 to take 85/6000 of the ap' map from
 to take 85/6000 of the ap' map from

